

De euthanasie van mijn moeder

De euthanasie van mijn moeder

Paulus Rijntjes

Mijn dank gaat uit naar mijn broers die kritisch meelazen. Samen met mijn zus steunen zij deze publicatie. Mijn dank gaat ook uit naar mijn vrienden voor de steun, het meedenken en de correcties.

En bovenal dank ik Nicolette die voor, tijdens en na de euthanasie niet van mijn zijde week en tijdens het tot stand komen van dit boek geduldig haar aanvullingen gaf.

Voor informatie over ons werk of over andere publicaties:
www.hesychia.net

Jaar van publicatie: 2016
Coverontwerp: Paulus Rijntjes
ISBN: 9789402150223

© Paulus Rijntjes

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, opnamen of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de schrijver.

Inhoud

1	Inleiding.....	6
	Vangnet	15
2	Euthanasie	18
	Eindelijk rust	19
3	Mijn moeder.....	24
	De aanvang van het traject	30
4	Is er ethiek in de euthanasie?	31
5	De euthanasie	40
6	De taak van de SLK.....	54
	Jong	59
7	De beeldvorming.....	66
	Wat weten we over het bestaan?	67
8	Brieven en e-mailwisseling	73
9	De vraag.....	94

1 Inleiding

Er is op dit moment veel discussie rond de euthanasie en de organisatie die wettelijk is toegestaan de euthanasie uit te voeren. De Stichting LevensEindekliniek (SLK) kwam in 2012 tot stand na jaren van maatschappelijke en politieke onrust rond de vraag of iemand op eigen verzoek het leven mag beëindigen wanneer er sprake is van ondraaglijk lijden. Is het voor de artsen, begeleiders, familie, vrienden of kennissen toegestaan te assisteren? Er dreigde een voortdurende incidentele rechtspraak te ontstaan.

De wetgeving was achtergebleven bij een veranderende samenleving. Dat werd helemaal duidelijk toen enkele sprekende situaties onder grote mediabelangstelling in de rechtbank beoordeeld moesten worden. Zo zag de politiek zich genoodzaakt tot handelen.

Een heikel onderwerp stond centraal in een land met vanouds een hoofdzakelijk Christelijke cultuur. Was euthanasie nu barmhartig of moorddadig? Was het onthouden van euthanasie een fundamenteel onrecht ten opzichte van de lijdende medemens of was euthanasie wreed en een verval van menselijke waarden en rechten?

Het zijn intense vragen die in zekere zin Nederland tot op vandaag in dit opzicht in tweeën lijken te splijten. Elke euthanasie die de SLK verricht, wordt met argusogen bekeken. Zodra een twijfelachtige situatie naar buiten komt, zal hij uitvoerig in de

media worden besproken. Er kan altijd weer op twee manieren mee omgegaan worden. De één ziet er een fundamentele schending en ontkrachting van menselijkheid in en de ander ziet er het voorbeeld in van hulp en menswaardigheid.

Ik ben zelf geconfronteerd geweest met de euthanasie van mijn eigen moeder. Zij had de wens dat haar leven zou eindigen en ontdekte de mogelijkheid van de euthanasie. Het traject dat gelopen werd met de Levenseindekliniek ging in alle eerlijkheid niet over rozen, integendeel. Daar valt veel over te schrijven maar het is niet de inzet van dit boekje om alle misstanden te benoemen. Er zou een onderliggende vraag ondergesneeuwd raken. Alleen dat wat van belang is voor een inhoudelijke uitdieping van de euthanasie zal in dit boekje worden besproken.

Hoewel onze persoonlijke ervaringen in de omgang met de medewerkers van de kliniek niet positief zijn, geeft dat geen algemeen beeld. In andere situaties kan de begeleiding wèl als positief ervaren zijn.

De aanvaring tussen de kliniek en vier van de vijf kinderen van moeder had meerdere oorzaken die niets toedoen of afdoen aan de inhoudelijke vraag wat er op het moment van de euthanasie plaatsvindt.

Een belangrijke oorzaak waardoor de route met de Levenseindekliniek zo uiterst moeizaam verliep, was een klinische, koele en afstandelijke houding. Waar eerst gedacht werd dat de kliniek oog zou hebben voor de belevingen en de ervaringen van de kinderen,

werd het allengs steeds duidelijker dat de medewerkers daar geheel niet op gericht waren.

De inzet is de aanvrager van de gewenste euthanasie. De familie staat daar geheel los van en wordt niet gezien als een factor die meetelt in de besluitvorming. Wanneer bij de familie grote twijfels over de juistheid van het besluit ontstaan, is er geen enkele mogelijkheid daarover werkelijk inhoudelijk uit te wisselen. Het laat zich raden dat zo de familie tussen wal en schip kan raken.

Twee uitspraken waar deze houding uit blijkt, komen uit een briefwisseling met de SLK, gericht aan de vier van de vijf kinderen.

(Waar nodig zullen in dit boekje citaten staan uit de briefwisseling die met de SLK en de contactpersoon ontstond. Dat is gedaan ter verheldering van de communicatie die onderling heeft plaatsgevonden. Bovendien ontstaat zo een inzicht in de wijze waarop de procedure verloopt.)

1. 'Onze organisatie is opgericht om het verzoek van uw moeder tot levensbeëindiging te eerbiedigen.

Onze taak is om het verzoek van uw moeder zorgvuldig te onderzoeken en zo mogelijk te honoreren.'

2. 'Wij verschillen van mening over de rol van de Levenseindekliniek bij de begeleiding van naasten. In het Nederlandse zorgbestel is het zo geregeld dat deze begeleiding de verantwoor-

delijkheid is van de huisarts. Deze kan andere deskundigen inschakelen. De Levenseindekliniek is opgericht als vangnet voor mensen met een euthanasieverzoek dat niet door de eigen arts gehonoreerd wordt, en kan niet de reguliere zorg overnemen van de hulpvrager, laat staan van diens naasten.'

Deze taakomschrijving leidt ertoe dat de medewerkers van de kliniek stilzwijgend de medewerking van de familieleden verlangen. De familie hoort ruimte te bieden en mag geen obstakel vormen in het onderzoek en al zeker niet tijdens de euthanasie zelf. Als er problemen zijn die niet gezamenlijk kunnen worden opgelost moet de familie zelf hulp zoeken. Dat is lastig als het traject gaande is terwijl de wachtlijsten in de hulpverlening vaak lang zijn. De artsen van de kliniek mogen niet in de weg gelopen worden.

3. 'Euthanasie is voor artsen (en verpleegkundigen) een zeer ingrijpende en emotionele (be)handeling. Daarom is een sfeer van harmonie essentieel.'

De woorden van de Levenseindekliniek kunnen als zorgvuldig worden ervaren met oog voor de artsen. Daarachter ligt echter een andere werkelijkheid die een bodem heeft in de wet waarop men zich baseert. Men is bereid om zo nodig de politie erbij te halen om

de euthanasie door te zetten. De wet en het recht van de aanvrager gaan voor.

Het klinkt misschien kil om het zo te beschrijven maar het is het protocol van waaruit er gewerkt wordt. Het hier toegevoegde derde citaat is weliswaar begrijpelijk maar de sfeer van harmonie omwille van de medewerkers van de kliniek is in werkelijkheid een wereld op zijn kop. De harmonie is nodig voor hen en hun werk vereist ondersteuning vanuit de familie. Ook hier kan de vraag gesteld worden wat dan het recht van beleven van de familie is.

We kunnen ons misschien verbazen over hoe de familie niet een rol kan hebben in de besluitvorming rond de aanvrager van de euthanasie òf we kunnen ons verheugen over hoe de aanvrager alle ruimte wordt gegeven. Beide mogelijkheden liggen hier.

In een sfeer en door een werkwijze als deze kan veel mislopen. Zeker als er vragen rijzen over de juistheid van de begeleiding en het onderzoek, over de rol van een contactpersoon waar de familie misschien niet achter staat.

De gevolgen kunnen groot zijn, zo is mij en mijn familie gebleken. De logica van de wet kan haaks komen te staan op de beleving van de betrokken familie terwijl de contactpersoon ten opzichte van de familie naar eigen goeddunken kan handelen. Het gaat volgens de Levenseindekliniek immers alleen om de aanvrager en de contactpersoon is de enige waar bij wet rekening mee gehouden hoeft te worden.

De kracht van de logica en het scherm met de wet heeft voor degene die de aanvraag doet een groot voordeel. Er wordt een ruimte gecreëerd die voor andersdenkenden afgeschermd wordt. Daarbinnen kan men handelen op een wijze die als juist wordt bevonden. De regels van de procedure geven veel bescherming voor de aanvrager, de Levenseindekliniek en de contactpersoon. Alles lijkt mogelijk gemaakt om tot een zorgvuldige uitvoering van de euthanasie te komen.

Vraag is alleen wat zorgvuldig is. Hoe juist is de wijze van kijken tijdens het onderzoek? Wordt werkelijk alles op een medisch verantwoorde wijze afgehandeld en weet men wat men doet?

Onlangs hoorde ik nog in het televisieprogramma 'De wereld draait door' een bij de Levenseindekliniek werkende psychiater zeggen dat ze zelf heel bang voor de dood is. Door in de kliniek mee te werken hoopt ze in haar eigen angst een weg te vinden. Maar mag je daar de mensen voor gebruiken? Gaan er dan geen onbewuste mechanismen werken die het zichtveld vertroebelen? Dergelijke motieven zijn in mijn ogen de bodem van ongewenste beïnvloedingen.

De Levenseindekliniek geeft in de gevoerde correspondentie en in de media bij herhaling aan dat er genoeg training, opleiding en kunde is. Maar de opmerking van de psychiater waar ik hier op doel, roept bij mij grote vragen op. Juist een psychiater hoort toch te weten dat drijfveren als angst onbewust de mentaal getrainde vakkennis kunnen aansturen. Het idee dat training die beïnvloeding kan voorko-